
Kyrkomötet
Motion 2017:58
av Stefan Aro

Kristna bönder och livsmedelsförsörjningen

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att upprätta dialog med Sveriges kristna bönder för att utforma ett nationellt handlingsprogram för Svenska kyrkans påverkansarbete i syfte att stödja svensk livsmedelsproduktion.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inspirera församlingarna i Svenska kyrkan till att använda Tacksägelsedagen åt att tacka Gud för skörden och bönderna och för att öka konsumentmedvetandet beträffande svenskproducerad mat.

Motivering

Sverige är ett föregångsland ifråga om djurhållning och miljölagstiftning. De svenska bönderna lever upp till högre miljökrav och striktare djurhållning än i många andra länder och användningen av antibiotika bland djur är den lägsta i hela EU. Det här gör att de svenska lantgårdarna och livsmedelsproducenterna producerar förstklassiga råvaror och mat av hög kvalitet, vilket kommer de svenska konsumenterna, hushållen och livsmedelsnäringarna till del.

Sverige är samtidigt ett av länderna i EU med den snabbaste urbaniseringen och med lägst inhemsk livsmedelproduktion. Många bönder lever under hårt ansträngda livsvillkor. Mjölkböndernas pressade situation har uppmärksammats massmedialt under de senaste åren, men även köttbönder och spannmålsbönder och lokala potatis- och grönsaksproducenter är hårt prövade på en konkurrensutsatt marknad.

Problemet är den stora svenska importen av livsmedel. För trots att Sverige kan stoltsera med föredömliga bestämmelser om mjölkornas betesgång och utevistelse och annan miljölagstiftning, blir priset ändå det avgörande för vilka livsmedel vi till sist väljer. Vid upphandlingar till det offentliga har det allt oftare visat sig att kvalitetskraven för de varor som köps in inte kommer i första hand. Istället är det producenter som kan erbjuda varor till lägst pris som får leverera livsmedel till det offentliga. Det medför att vi istället för att handla och äta svenskt hellre importerar stora volymer ekologisk mjölk från Tyskland, brasilianskt kött och italiensk skinka, för att nämna något.

De svenska bönderna konkurrerar inte alltid på samma villkor med de utländska livsmedelsproducenterna. Prismedvetenheten inom handeln påverkar böndernas lönsamhet, något som i sin tur påverkar landsbygden och dess attraktionskraft negativt. Enligt Jordbruksverket har exempelvis antalet mjölkbönder i några län i det närmaste halverats på tjugo år. Även andelen brukad åkermark minskar för varje år, trots att Sverige klimatmässigt egentligen har gynnsamma förutsättningar för att bedriva odling och livsmedelsproduktion. Med växande klimatförändringar i

sikte ökar värdet av svensk jordbruksmark. Något som ytterligare är skäl för en större uppgradering av hela jordbrukssektorn och motiverar ett förändrat svenskt konsumentbeteende.

Att det produceras livsmedel i Sverige är en välsignelse. En minskad inhemsk livsmedelsproduktion och ökad import gör Sveriges livsmedelsförsörjning extremt sårbar vid större globala kriser. Självförsörjningsgraden är mycket låg och till skillnad från exempelvis Finland saknar Sverige i princip helt matreserv. Istället bygger vårt försörjningssystem på att handeln med omvärlden fungerar utan avbrott. Om importen av livsmedel plötsligt skulle avstanna eller om det skulle uppkomma långvariga driftsstörningar på transportsidan, är risken överhängande för att butikshyllorna hos de stora livsmedelskedjorna ganska omgående gapar tomma.

På senare tid har svensk kris- och katastrofberedskap aktualiserats när det gäller vatten- och matförsörjning. Kommuner har utfärdat särskilda riktlinjer vid händelse av kris och informerat hushållen. Som anledning anges ofta det förändrade säkerhetsläget i Östersjöregionen och de ökade politiska spänningarna i omvärlden.

Så sent som den 20 juni 2017 beslutade Sveriges riksdag i en bred blocköverskridande politisk majoritet om antagandet av en nationell livsmedelsstrategi, bland annat för att stärka svensk livsmedelsproduktion. Den nationella livsmedelsstrategin har välkomnats av både lantbruket och livsmedelsbranschen, men som bekant räcker det inte med ett klubbslag i riksdagen för att skapa utveckling i Sverige. För att kommuner, regioner, myndigheter, organisationer, lantbrukare, livsmedelsindustri, handel och enskilda människor gemensamt ska gå i livsmedelsstrategins riktning, behöver alla aktörer dra sitt strå till stacken.

En stärkt inhemsk livsmedelsproduktion ger många bieffekter. En levande landsbygd med djur som håller landskapen öppna, påverkar även Sveriges attraktionskraft som turistmål, vilket i sin tur skapar ekonomi och sysselsättning åt fler näringar. En ökad tillgång på närproducerade livsmedel påverkar miljön positivt, då transportbehoven minskar och i samma takt även koldioxidutsläppen.

Svenska kyrkans miljö- och rättighetsbaserade arbete grundar sig på teologiska ställningstaganden. Svenska kyrkans biskopar gav både inriktning och förnyad aktualitet åt miljöarbetet genom att formulera Biskopsbrevet om klimatet, 2014. ”De som drabbas först av klimatförändringen är de som har bidragit minst till att skapa den. De som lever i fattigdom, med kapacitet att hantera torka och översvämningar, och de flesta av dem lever just i de delar av världen där problemen med klimatrelaterade katastrofer förutspås bli som störst”, skriver biskoparna (sidan 74–75).

Utifrån det faktum att klimatförändringarna globalt sett kommer att påverka odlingsförutsättningarna olika, behöver länder som Sverige, som sannolikt drabbas mindre, att behöva ha beredskap för att behöva öka sin jordbruksproduktion. Detta inte bara för att försörja sig själva, utan också andra för att på sikt försörja andra folk och länder med livsmedel. På ett ställe i biskopsbrevet heter det: ”Klimatförändringarna är i grunden en fråga om global rättvisa” (sidan 77) vilket understryker att vi som människor och kristna behöver bära ett gemensamt ansvar också för de förändrade odlingsförutsättningarna som globalt följer i klimatförändringarnas spår.

Biskopsbrevet betonar även Svenska kyrkans roll i påverkansarbetet som rör klimatutmaningen. I det arbetet är dialogen med organisationer, beslutsfattare och andra aktörer både nödvändig och framgångsrik.

En organisation som dagligen arbetar med frågan om livsmedelsförsörjningen är Sveriges kristna bönder. Det är en fristående förening utan koppling till någon enskild kyrka eller organisation och bildades 1984 efter tilltal från Gud till flera bönder i olika delar av Sverige. Visionen var att samla kristna bönder i ett nätverk

där medlemmarnas överlåtna liv och resurser skulle kunna utgöra en tillgång för Guds rike, för varandra och för sina medmänniskor.

Sveriges kristna bönder är den kristna bondens vardag och arbete en kallelse i sig. Att producera mat, att bruka och bevara den jord man fått att förvalta, är en uppgift som hela mänskligheten är fullständigt beroende av. Därför vill man vara en profetröst för enskilda och beslutsfattare inom de sektorer som är och förblir centrala för jordens överlevnad: livsmedelsproduktion till en växande befolkning och en ansvarsfull hushållning av jordens resurser.

Enligt Sveriges kristna bönder är den kristna bondens vardag och arbete en kallelse i sig. Att producera mat, att bruka och bevara den jord man fått att förvalta, är en uppgift som hela mänskligheten är fullständigt beroende av. Därför vill man vara en profetröst för enskilda och beslutsfattare inom de sektorer som är och förblir centrala för jordens överlevnad: livsmedelsproduktion till en växande befolkning och en ansvarsfull hushållning av jordens resurser. Sveriges kristna bönder är i första hand ett nätverk, där man tror på bödens makt och kraft och stöttar varandra genom samtal och uppmuntran, möten och nätverkande. *Jourhavande bonde* är en samtalstjänst som fungerar som livlina för bönder som upplever en hårt pressad livssituation.

Därför bör Svenska kyrkan frimodigt söka dialog med de kristna bönderna för att ta fram ett handlingsprogram som stöder livsmedelsproduktionen i Sverige och inspirerar församlingar till ett förnyat konsumentmedvetande när det gäller svenskproducerad mat.

Juoksengi den 24 juli 2017

Stefan Aro (FK)